

ПОДАТКОВА ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одеський національний економічний університет

Анотація: Досліджено динаміку фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання України за останні роки та визначено причини зростання чисельності збиткових підприємств. Проаналізовано податкові заходи уряду щодо підтримки бізнесу в умовах воєнного стану. Визначено, яким чином здійснюється допомога бізнесу Збройним силам України.

Ключові слова: фінансовий результат; підприємства; бізнес; податок.

TAX SUPPORT OF BUSINESS IN THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Abstract: The dynamics of the financial results of business entities of Ukraine in recent years were studied and the reasons for the increase in the number of unprofitable enterprises were determined. The government's tax measures to support business under martial law are analyzed. It has been determined how business assistance to the Armed Forces of Ukraine is carried out.

Keywords: financial result; enterprises; business; tax.

Ефективність діяльності підприємств будь-якої форми власності визначається його прибутковістю. Прибуток – це кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства. Він визначається співвідношенням показників прибутку та збитків, що формуються протягом звітного періоду. Зрозуміло, що чим більший прибуток суб'єкта господарювання, тим краще його фінансовий стан та більше можливостей з'являється для розширення виробництва. Прибуток також є важливим джерелом доходів бюджету, що обумовлює підвищення рівня добробуту населення і фінансової стабільності у державі.

В останні роки прибутковість суб'єктів господарювання України зазнала значних коливань і протягом 2017-2019 рр. невпинно зростала (рис. 1).

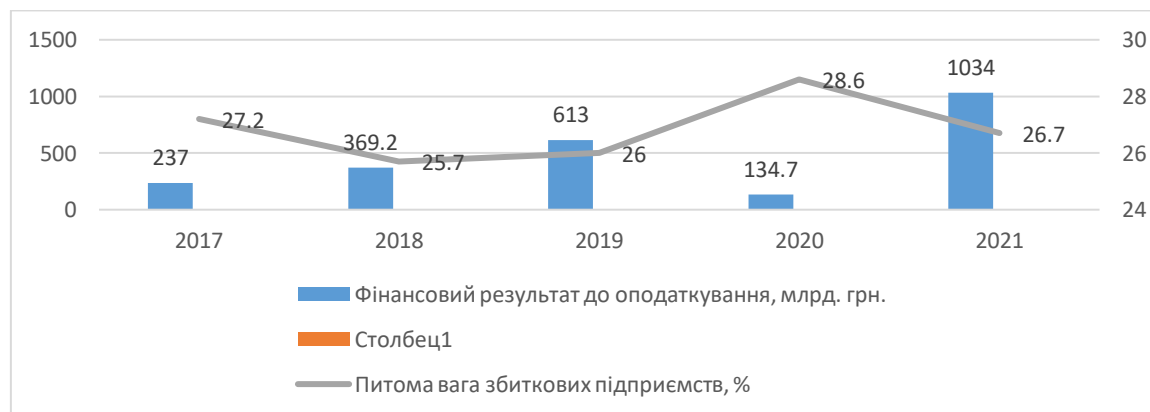

Рис. 1. Динаміка фінансових результатів діяльності підприємств України у 2017-2021 рр. [1]

Але результати господарської діяльності підприємств уже у 2020 р. погіршилися внаслідок пандемії COVID-19. Багато підприємств зупинилося або збанкрутіло, а питома вага підприємств, які отримали збитки, збільшилася на 2,6 %. Збитковими виявилися майже третина підприємств великого та малого бізнесу, відповідно 30,7 та 28,9 %.

Розпочата Росією війна завдала важкого удару українській економіці та бізнесу. За підсумками січня-вересня 2022 р. вже 40,5 % великих та середніх підприємств мали від'ємний фінансовий результат [1]. На тлі війни бізнес очікує скорочення обсягів виробництва товарів і послуг в Україні в

наступні місяці, а також має песимістичні очікування щодо майбутнього розвитку своїх підприємств. Але ж, щоб вижити у війні, потрібні ресурси. Тож пріоритетним завданням для бізнесу стало пережити потрясіння з найменшими втратами: зберегти свої потужності і робочі місця, забезпечити безпечні умови роботи тощо.

Наша держава докладає значних зусиль, щоб запуснути економіку. Попри збільшення податкового боргу платників податків, списується безнадійна заборгованість, надається розстрочка (відстрочка) сплати податкових зобов'язань (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка податкового боргу України у 2019-2022 рр., млрд. грн. [2]

	2019	2020	2021	2022 (на 1 грудня)
Податковий борг	105	83	105,7	134,0
Списано безнадійної заборгованості	5,2	12,6	7,6	1,6
Розстрочено (відстрочено) податкових зобов'язань	2,2	1,7	0,4	4,3

Під час війни як ніколи необхідно знайти розумний баланс, щоб підтримувати бізнес, наповнювати бюджет та водночас мати змогу забезпечувати всім необхідним і армію, і громадян. Держава свідомо обрала політику дерегуляції та лібералізації бізнесу для стимулювання економіки в особливий період. В Україні вже майже рік проводиться «воєнна» податкова реформа. Верховна Рада України продовжує вносити зміни у законодавство, щоб підлаштувати його під реалії воєнного часу.

Так, юридичні і фізичні особи-підприємці мають можливість перейти на спрощену систему оподаткування III групи за ставкою єдиного податку 2 % на період дії воєнного стану. Обсяг доходу протягом календарного року та кількість працівників не обмежено. Після припинення (скасування) правового режиму воєнного стану, а саме з початку наступного календарного місяця, платник податків автоматично переходить на систему оподаткування, яку він раніше використовував.

За квітень-листопад 2022 р. на III спеціальну групу платників єдиного податку перейшло 53 457 юридичних осіб і 313 062 підприємця. Надходження єдиного податку від юридичних осіб за цей період становили 6 020 млн. грн. [3]

Змін зазнали процедури адміністрування, контролю та обліку платників податків. Пеня за ст. 129 Податкового кодексу України не нараховується, а нарахована - підлягає списанню, якщо порушення є результатом введення воєнного стану. У випадку відсутності можливості у платника податків виконати податкові обов'язки (будь-які) через бойові дії чи введення військового стану, такий платник податків має їх виконати протягом 2 місяців після припинення або скасування воєнного стану. А фізичні особи, що безпосередньо приймають участь у відсічі збройної агресії – протягом 2 місяців з дня появи такої можливості.

З 1 березня 2022 року до припинення воєнного стану, а також протягом 12 місяців після припинення воєнного стану фізичні особи-підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а також члени фермерського господарства мають право не сплачувати єдиний соціальний внесок (ЄСВ) за себе. На період мобілізації роботодавці – платники єдиного податку 2-3 групи можуть вирішити не сплачувати ЄСВ за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу до Збройних сил України.

На період воєнного стану звільняються від акцизного податку паливо, скраплений газ та нафтопродукти, імпорт броньованих автомобілів для цілей оборони і відсічі агресії, а також операції щодо фізичної передачі підакцизних товарів Збройним силам України та іншим воєнізованим формуванням або державі як гуманітарної допомоги чи в порядку примусового відчуження/вилучення для потреб оборони.

Також звільнено від оподаткування платників, у яких об'єкти оподаткування розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації:

- від плати за землю (земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності);
- від загального мінімального податкового зобов'язання з власників землі;

- від екологічного податку, якщо стаціонарні джерела забруднення розташовані на таких територіях;

- від податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Імпорт і постачання товарів оборонного призначення звільнено від ПДВ. Режим звільнення від оподаткування ПДВ також поширюється на операції з ввезення та постачання на митній території України спеціальних засобів індивідуального захисту та бронежилетів для добровольчих формувань територіальних громад, утворених відповідно до законів України.

Але ж не тільки наша держава допомагає своєму народові. У нашу перемогу вірять і зарубіжні партнери. За інформацією Європейської Бізнес Асоціації, 55 % її членських компаній продовжують інвестувати в Україну у воєнний час. Зокрема, повідомляється про плани інвестицій в аграрну сферу, енергетику, IT та телеком, будівництво, фармацевтику, товари повсякденного опиту, нерухомість.

Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль повідомив, що уряд продовжуватиме та розширюватиме підтримку українського бізнесу у 2023 році. З початку війни бізнес отримав 60 млрд. грн. пільгових кредитів тільки за програмою «5-7-9», були запущені грантові програми в межах проекту eРобота, держава допомогла в релокації більш ніж 700 підприємств [4].

І український бізнес поступово відновлює роботу. У 2023 році, попри кризову ситуацію, 76 % підприємців планують навіть розширення свого бізнесу.

Зі свого боку бізнес усіляко допомагає армії наближувати перемогу. З початку повномасштабного вторгнення Росії український бізнес передав на підтримку Збройних сил України, інших сил оборони та постраждалим від війни співвітчизникам 4,1 млрд. грн. Надається допомога захисникам України у вигляді амуніції, авто, дронів, тепловізорів, далекомірів, фортифікаційних споруд, аптечок, турнікетів, рацій, пального та іншого. 28 тисяч підприємств залучені до мобілізаційних завдань для того, щоб армія і критичні потреби були забезпечені.

Держава і бізнес продовжують роботу єдиним фронтом, аби забезпечити армію та прискорити нашу перемогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна служба статистики України. Звітність за 2017-2021 рр. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/>

3. Головбух (20.01.2023). Спецгрупу за ставкою 2 % скасують: скільки ФОПів повернеться до довоєнного оподаткування. URL: <https://buhplatforma.com.ua/news/60736-spetsgrupu-za-stavkoju-2-skasuyut-skilki-fopiv-povernetsya-do-dovoennogo-opodatkuvannya>

4. Урядовий портал (17.11.2022). Уряд продовжуватиме та розширюватиме підтримку українського бізнесу у 2023 році, - Денис Шмигаль. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-prodovzhuvatime-ta-rozshiryuvatime-pidtrimku-ukrayinskogo-biznesu-u-2023-roci-denis-shmigal>

Дубовик Ольга Юхимівна - канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, e-mail: oed0305@ukr.net

Dubovyk Olga - PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Odessa National Economic University (Odessa), e-mail: oed0305@ukr.net